

สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาล

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

Competences of Community Health Care Management among Nursing Students of Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi

กมลพร แพทย์ชีพ* นงนุช วงศ์สว่าง สุริยะ จงแพ ชลธิชา บุญศิริ

Kamonporn Patcheep* Nongnuch Wongsawang Suriya Jongphae Chonticha Boonsiri

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี จังหวัดราชบุรี ประเทศไทย 70000

Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi, Ratchaburi Province, Thailand, 70000

บทคัดย่อ

การศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาล และเปรียบเทียบสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาล ตามมุมมองนักศึกษาพยาบาล อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยง ประชากรเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 143 คน อาจารย์จำนวน 9 คน และอาจารย์พี่เลี้ยงแหล่งฝึกจำนวน 9 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามการประเมินสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชน 3 ด้าน: ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนที่ประเมินโดยอาจารย์พี่เลี้ยงมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่สูงที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, $SD = .37$) รองลงมาคือค่าคะแนนเฉลี่ยที่ประเมินโดยนักศึกษา ($\bar{X} = 4.16$, $SD = .42$) และค่าคะแนนเฉลี่ยที่น้อยที่สุดประเมินโดยอาจารย์ ($\bar{X} = 4.10$, $SD = .32$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นต่อสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนด้านเจตคติมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่สูงที่สุด รองลงมาคือด้านทักษะ และด้านความรู้ในทุกกลุ่มประชากร

ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนที่ถูกประเมินโดยผู้ประเมินที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F_{2,426} = 5.583$, $P = .004$) และเมื่อทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนที่ประเมินโดยอาจารย์พี่เลี้ยง และประเมินโดยอาจารย์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .05$

คำสำคัญ: สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชน นักศึกษาพยาบาล

Abstract

The purposes of this descriptive research were to identify and compare the respondents' opinions towards competences of community health care management among nursing students. The participants were 143 nursing students, year 4, academic year 2018, 9 nursing instructors, and 9 preceptors. The research tool was a rating scale questionnaire, and it consisted of 3 aspects of competences of community health care management as follows: knowledge, attitude, and skill. The Cronbach's Alpha Coefficient of the questionnaire was .97. The data was analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, and F-test.

Corresponding: * E-mail: kamon_dao@hotmail.com

วันที่รับ (received) 2 ก.พ. 2563 วันที่แก้ไขเสร็จ (revised) 16 ส.ค. 2563 วันที่ตอบรับ (accept) 10 ก.ย. 2563

The results showed that, among the respondents, the highest mean score was the preceptors' opinion towards competences of community health care management among nursing students at a "good" level ($\bar{X} = 4.24$, $SD = .37$). It was followed by the nursing students' opinion and the nursing instructors' opinion with a mean score of 4.10 ($SD = .32$) and 4.16 ($SD = .42$) at a "good" level, respectively. When considering each aspect, it was found that attitude aspect had the highest mean score, followed by skill, and knowledge in all participant groups.

The comparison between groups of participants had a statistically significant difference for at least 1 pair of groups ($F_{2,426} = 5.583$, $P = .004$). Moreover, the preceptors' opinion towards competences of community health care management among nursing students had a statistically significant difference from nursing instructors' opinion ($p \leq .05$)

Keywords: competences of community health care management, nursing students

บทนำ

สภาพสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากความเจริญ ส่งผลกระทบ ต่อวิถีการดำเนินชีวิต รวมทั้งสุขภาพของประชาชน ประชาชนเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต พฤติกรรมสุขภาพ และเป็นโรคที่ป้องกันได้เพิ่มขึ้น การส่งเสริม ให้บุคคล กลุ่มคน และชุมชน มีความสามารถในการดูแล ควบคุม และพัฒนาสุขภาพตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยเหตุนี้ พยาบาล ซึ่งเป็นบุคลากรในสถานบริการสุขภาพทุกระดับที่ปฏิบัติงานใกล้ชิด กับประชาชน จึงควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้มีสมรรถนะ ด้านการจัดการสุขภาพชุมชน ในการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และให้การพยาบาลผู้ที่เจ็บป่วย เพื่อให้การดูแล และประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมในทุกมิติ¹

สำนักงานพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข ระบุว่าสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของ พยาบาล มุ่งเน้นให้พยาบาลดูแลส่งเสริมสุขภาพของประชาชน ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน รวมทั้งสามารถบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม หรือปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อ สุขภาพ ช่วยให้ประชาชนแสดงศักยภาพตนเองและชุมชนในการ ปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิต และมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีขึ้น อย่างยั่งยืน สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็น หรือทำให้เกิด ขึ้นเพื่อให้บรรลุผลและวัตถุประสงค์ต่างๆ สมรรถนะจึงประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) เจตคติ ลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ ต่างๆ (Attitude) และการเรียนรู้ทักษะ (Know-how) ที่ช่วยให้ สามารถเผชิญ และแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหาต่างๆ ได้จริง²

สถาบันพระบรมราชชนกกำลังก้าวเข้าสู่การเป็น

สถาบันการศึกษาเฉพาะทางของกระทรวงสาธารณสุข มีภารกิจ หน้าที่ตามกฎหมายในการพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพของ ประเทศ การดำเนินการกิจการด้านการผลิต และพัฒนากำลังคน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และระบบ บริการสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินการโดย ร่วมมือกับหน่วยงานส่วนกลางของกระทรวงสาธารณสุขและ วิทยาลัยในสังกัดในการสร้างยุทธศาสตร์ที่เข้มแข็ง และ การพัฒนาโยบายให้ขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ โดยปัจจุบันสถาบัน พระบรมราชชนกได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2560-2564 และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการผลิตกำลังคนให้มี สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชน โดยให้วิทยาลัยในสังกัด ดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมให้นักศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาพชุมชน รวมทั้งการติดตามประเมินผล³

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี เป็นสถาบัน การศึกษาอีกหนึ่งแห่งในสังกัดของสถาบันพระบรมราชชนน กจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อตอบสนอง ยุทธศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนก โดยการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตมีสมรรถนะด้านการจัดการ สุขภาพชุมชน ดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม การพัฒนาสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนให้แก่นักศึกษา ในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ คณะผู้วิจัยจึงได้ติดตามวัด และ ประเมินผลสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษา พยาบาลก่อนสำเร็จการศึกษาตามมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อ ตนเอง และตามมุมมองของอาจารย์และอาจารย์พี่เลี้ยง ซึ่งเป็น มุมมองภายนอกจากผู้สอนและผู้ร่วมสอนภาคปฏิบัตินักศึกษา

พยาบาล เพื่อช่วยตรวจสอบยืนยันสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาล ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตในด้านสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนที่ตอบสนองการต่อปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ และระบบบริการสุขภาพของประเทศต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาลตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยงแหล่งฝึก อยู่ในระดับใด
2. สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาลตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยงแหล่งฝึก แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาลตามความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยงแหล่งฝึก

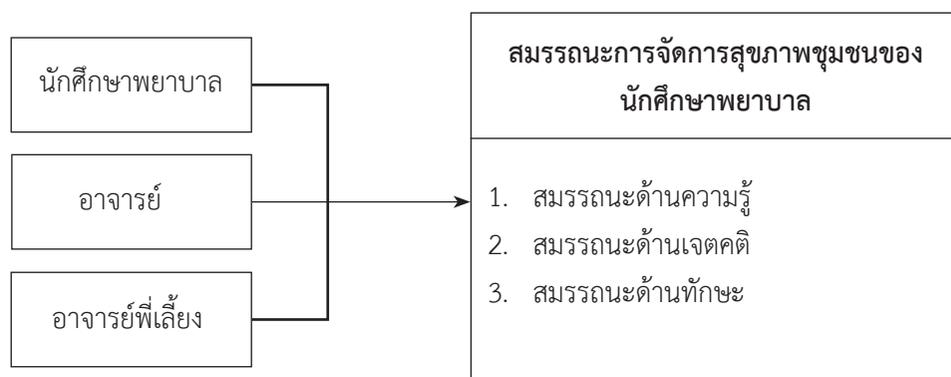
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาล ตามความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยงแหล่งฝึก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) มุ่งศึกษาสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชน 3 มิติ ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านเจตคติ และสมรรถนะด้านทักษะ ตามมุมมองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ชั้นปีที่ 4 อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยงแหล่งฝึก เก็บข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2561 ถึงกุมภาพันธ์ 2562

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้ ได้พัฒนามาจากกรอบแนวคิดสมรรถนะของพยาบาลผู้จัดการสุขภาพชุมชนของสำนักการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข โดยสมรรถนะพยาบาลผู้จัดการสุขภาพชุมชนประกอบด้วย สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านเจตคติ และสมรรถนะด้านทักษะ² ตามแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

การศึกษานี้ไม่ได้ใช้วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากเป็นการรวบรวมข้อมูลในรูปแบบการวิจัยทางการศึกษา เพื่อศึกษาสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ตามแนวทางการประเมินผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

ดังนั้นประชากร และกลุ่มตัวอย่างจึงเป็นกลุ่มเดียวกัน ประชากรแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ประชากรกลุ่มที่ 1: นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ชั้นปีที่ 4 ก่อนสำเร็จปีการศึกษา 2561 ทั้งหมดจำนวน 143 คน

ประชากรกลุ่มที่ 2: อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 ทั้งหมดจำนวน 9 คน

ประชากรกลุ่มที่ 3: อาจารย์พี่เลี้ยงแหล่งฝึกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 ทั้งหมดจำนวน 9 คนจาก 9 รพ.สต.

การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย

วิจัยเรื่องนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี และได้รับอนุญาตให้ดำเนินการศึกษาวิจัยตามเลขที่ BCNR03/2562 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2561 โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามหลักการการวิจัยในมนุษย์ ยึดหลักความสมัครใจ เก็บข้อมูลไว้เป็นความลับ และนำเสนอวิจัยโดยภาพรวม และทำลายเอกสารเมื่องานวิจัยเสร็จสิ้น

เครื่องมือในการวิจัย และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ส่วนที่ 2 แบบประเมินสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชน จำนวน 34 ข้อ ของธีรรัตน์ บุญคุณ ที่สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข³ ให้ใช้เป็นแบบสอบถามกลางในการประเมินสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาปีสุดท้ายก่อนสำเร็จการศึกษา ประกอบด้วย 3 สมรรถนะหลัก

ได้แก่

- 1) สมรรถนะด้านความรู้การจัดการสุขภาพชุมชน
- 2) สมรรถนะด้านเจตคติการจัดการสุขภาพชุมชน
- 3) สมรรถนะด้านทักษะการจัดการสุขภาพชุมชน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ได้นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และพิจารณาสำนวนภาษา และได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. การตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 30 คน ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .97

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาลที่ประเมินโดย นักศึกษาพยาบาล อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. เปรียบเทียบสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาลตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยงแหล่งฝึก โดยใช้สถิติ F-test ผลการทดสอบรายคู่ โดยวิธี Tamhane

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของประชากร ประชากรที่ศึกษาเป็นนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 95.10 และเป็นเพศชายร้อยละ 4.90 อายุเฉลี่ย 22.24 ปี มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.51-3.00 ร้อยละ 61.30 รองลงมา มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.01-3.50 ร้อยละ 26.10

2. สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาลตามความคิดเห็นนักศึกษา อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาล

สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชน	ผลการประเมิน โดยนักศึกษา (N = 143)			ผลการประเมิน โดยอาจารย์ (N = 9)			ผลการประเมิน โดยอาจารย์พี่เลี้ยง (N = 9)		
	\bar{X}	SD	แปลผล	\bar{X}	SD	แปลผล	\bar{X}	SD	แปลผล
1. สมรรถนะด้านความรู้	4.03	.47	มาก	3.95	.38	มาก	4.14	.38	มาก
2. สมรรถนะด้านทักษะ	4.17	.42	มาก	4.11	.33	มาก	4.26	.38	มาก
3. สมรรถนะด้านเจตคติ	4.23	.48	มาก	4.18	.40	มาก	4.28	.40	มาก
ภาพรวม	4.16	.42	มาก	4.10	.32	มาก	4.24	.37	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการประเมินสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16, SD = .42$), ($\bar{X} = 4.10, SD = .32$) และ ($\bar{X} = 4.24, SD = .37$) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นต่อสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนด้านเจตคติมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านทักษะ และด้านความรู้ ในทุกกลุ่มตัวอย่าง

3. การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาล ตามความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยงแหล่งฝึก

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน

Source of variation	SS	df	MS	F	P
Between groups	1.519	2	.760	5.583	.004
Within groups	57.952	426	.136		
Total	59.471	428			

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนที่ถูกประเมินโดยผู้ประเมินที่แตกต่างกันมีความแตกต่างอย่างน้อย 1 คู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F_{2,426} = 5.583, P = .004$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษา และผลการทดสอบรายคู่ โดยวิธี Tamhane

กลุ่มผู้ประเมิน	ค่าเฉลี่ย คะแนนสมรรถนะการ จัดการสุขภาพชุมชน	ผลต่างค่าเฉลี่ย	
		อาจารย์	อาจารย์พี่เลี้ยง
นักศึกษา (N = 143)	4.16	0.5492	-.08947
อาจารย์ (N = 9)	4.10		-.14439*
อาจารย์พี่เลี้ยง (N = 9)	4.24		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 3 พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนที่ประเมินโดยอาจารย์พี่เลี้ยงมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมาคือค่าคะแนนเฉลี่ยที่ประเมินโดยนักศึกษา ($\bar{X} = 4.16$) และค่าคะแนนเฉลี่ยที่ประเมินโดยอาจารย์ ($\bar{X} = 4.10$) โดยที่ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนที่ประเมินโดยอาจารย์พี่เลี้ยงและประเมินโดยอาจารย์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p \leq .05$

การอภิปรายผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาลตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยง

สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาลที่ประเมินโดยนักศึกษาพยาบาล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, $SD = .42$) ด้านเจตคติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, $SD = .48$) รองลงมาคือทักษะการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.17$, $SD = .42$) และความรู้ ($\bar{X} = 4.03$, $SD = .47$) อาจอธิบายได้ว่านักศึกษาพยาบาลเมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการสุขภาพชุมชนทั้งในห้องเรียน และในชุมชนตลอดระยะเวลา 4 ปีของการศึกษา ทำให้นักศึกษาได้พัฒนาสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชน ทั้งทางด้านความรู้และทักษะในการฝึกปฏิบัติ จึงคิดเห็นว่าตนเองมีความรู้และทักษะการจัดการสุขภาพชุมชนในระดับมาก และการฝึกปฏิบัติในวิชาชีพพยาบาลทำให้ได้ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม ทำให้นักศึกษาเห็นคุณค่าในตัวเองและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ไม่พบว่ามีนักศึกษาวินิจฉัยเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนในนักศึกษาพยาบาลเหมือนการวิจัยนี้ แต่มีการวิจัยที่คล้ายคลึงคือการศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือพบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, $SD = .37$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.05$, $SD = .40$) รองลงมาคือด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.74$, $SD = .39$) และด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 3.63$, $SD = .44$)⁴ และเรื่องการรับรู้สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดปทุมธานี พบว่าการรับรู้ต่อสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษามีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 56.21 ($\bar{X} = 4.24$, $SD = .50$)⁵ ซึ่งผลของการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ คือนักศึกษาพยาบาลมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะตนเองอยู่ในระดับมากขึ้นไป

สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาล ที่ประเมินโดยอาจารย์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, $SD = .32$) ด้านเจตคติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.18$, $SD = .40$) รองลงมาคือทักษะการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.11$, $SD = .33$) และความรู้ ($\bar{X} = 3.95$, $SD = .38$) อาจอธิบายได้ว่าอาจารย์ซึ่งเป็นอาจารย์สอนภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4

ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 ซึ่งรายวิชาสุดท้ายในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาต้องใช้สมรรถนะค่อนข้างสูงในการจัดการสุขภาพชุมชน เนื่องจากการดูแลสุขภาพชุมชนนั้นมีความซับซ้อนและต้องใช้กลวิธีการดำเนินงานทางสาธารณสุขที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมบริการสุขภาพ การที่นักศึกษาได้แสดงสมรรถนะในการประเมินภาวะสุขภาพ ระบุปัญหา วางแผนดำเนินการแก้ไขปัญหาสุขภาพ และประเมินผลการดำเนินงานให้อาจารย์ได้เห็น และสามารถผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ จึงทำให้อาจารย์คิดเห็นว่านักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตต่ออัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี พบว่าอัตลักษณ์นักศึกษาพยาบาลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาที่ประเมินอาจารย์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, $SD = .65$)⁶

ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาพยาบาล ที่ประเมินโดยอาจารย์พี่เลี้ยงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, $SD = .37$) ด้านเจตคติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, $SD = .40$) รองลงมาคือด้านทักษะ ($\bar{X} = 4.26$, $SD = .38$) และความรู้ ($\bar{X} = 4.14$, $SD = .38$) อาจอธิบายได้ว่าอาจารย์พี่เลี้ยงมีหน้าที่ในการร่วมสอนภาคปฏิบัติกับอาจารย์ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 จึงทำให้อาจารย์พี่เลี้ยงได้เห็นสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาในระดับมากเช่นเดียวกับอาจารย์ ซึ่งผลการวิจัยนี้มีสอดคล้องกับการวิจัยที่คล้ายคลึง คือ การศึกษาเรื่องคุณภาพบัณฑิตพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส ตามการรับรู้ของผู้ใช้บัณฑิตปีการศึกษา 2561 พบว่าผู้ใช้บัณฑิตซึ่งส่วนหนึ่งเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึก มีคิดเห็นว่าบัณฑิตพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.76$, $SD = .46$) โดยที่มีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.78$, $SD = .55$) และด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.66$, $SD = .57$) อยู่ในระดับมาก⁷

และอาจอธิบายโดยภาพรวมถึงสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาในระดับมากได้ว่า วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส มีการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นพัฒนาให้บัณฑิตมีความรู้ มีทักษะทางการพยาบาล คุณธรรมจริยธรรม และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล โดยวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส ได้ใช้หลักสูตรพยาบาลศาสตร

บัณฑิต (หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555) ในการจัดการเรียน การสอนให้แก่นักศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-4 ผ่านกระบวนการ จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการสุขภาพ ชุมชนทั้งในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง การกับดูแลสุขภาพบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชน ทั้งก่อนการเจ็บป่วย และขณะเจ็บป่วย ตามมาตรฐานการจัด การศึกษา โดยมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา และพัฒนา นักศึกษาจนผ่านเกณฑ์การประเมินผลในแต่ละชั้นปี ภายใต้การ ประกันคุณภาพทางการศึกษา ประกอบกับงานกิจการนักศึกษา ร่วมดำเนินการพัฒนานักศึกษาผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดระยะเวลา 4 ปีผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายทั้ง ทางด้านวิชาการ วิชาชีพ และสันตนาการ ซึ่งความรู้ และ ประสบการณ์ต่างๆที่นักศึกษาได้รับตลอดระยะเวลาการศึกษา ช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะการจัดการสุขภาพชุมชนของ นักศึกษาในระดับมาก และทำให้นักศึกษา อาจารย์ และอาจารย์ พี่เลี้ยงแหล่งฝึก มีความคิดเห็นว่ นักศึกษามีสมรรถนะการ จัดการสุขภาพชุมชนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา เกี่ยวกับการจัดให้บริการสุขภาพในชุมชนแก่ประชาชนทุกกลุ่มวัย เน้นการให้บริการด้านการป้องกันโรค และส่งเสริมสุขภาพ ให้ความช่วยเหลือผู้ป่วย ครอบครัว ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพ อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การตรวจรักษาเบื้องต้น การคัดกรอง โรค กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาศักยภาพแกนนำ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนา สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชน ดังนั้นอาจอธิบายได้ว่าการ ที่นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางภาค ทฤษฎี และฝึกประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลในชุมชน ทำให้นักศึกษามีสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนก่อนการ สำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับมาก^๑

2. เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการสุขภาพ ชุมชนของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล อาจารย์ และ อาจารย์พี่เลี้ยงแหล่งฝึก

ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการ จัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษา ที่ประเมินโดยอาจารย์ พี่เลี้ยงมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่สูงที่สุด ($\bar{X} = 4.24, SD = .37$) รองลงมาคือค่าคะแนนเฉลี่ยที่ประเมินโดยนักศึกษา ($\bar{X} = 4.16, SD = .42$) และค่าคะแนนเฉลี่ยที่ประเมินโดยอาจารย์ ($\bar{X} = 4.10, SD = .32$)

โดยที่ค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการจัดการสุขภาพ ชุมชนของนักศึกษาที่ประเมินโดยนักศึกษา ไม่มีความแตกต่าง กับค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของ นักศึกษาที่ประเมินโดยอาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยงซึ่งอาจ จะอธิบายได้ว่าในกระบวนการจัดการเรียนการสอน อาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกจะมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนา สมรรถนะนักศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์รายวิชา และ ระหว่างการเรียนการสอน อาจารย์และอาจารย์พี่เลี้ยงได้มี ปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาโดยมีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ ร่วมกัน มีการใช้กระบวนการสะท้อนคิดเพื่อวิเคราะห์และ พัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา จึงทำให้นักศึกษากับอาจารย์ และนักศึกษากับอาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกมีความเข้าใจที่ใกล้เคียงกันในการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลสมรรถนะ การจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการ ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตต่ออัต ลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ ปริญญาตรี พบว่าอัตลักษณ์ของนักศึกษาที่ประเมินโดยนักศึกษา อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่มีความแตกต่าง กันระหว่างผลการประเมินโดยนักศึกษากับอาจารย์และผล การประเมินโดยนักศึกษากับผู้ใช้บัณฑิต^๑

แต่ค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการจัดการสุขภาพ ชุมชนของนักศึกษาที่ประเมินโดยอาจารย์พี่เลี้ยงและประเมิน โดยอาจารย์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p \leq .05$ โดยที่ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของอาจารย์พี่เลี้ยงต่อ การจัดสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาอยู่ใน ระดับมาก และสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของอาจารย์ ต่อสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาที่อยู่ใน ระดับมากเช่นกัน ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าทั้งอาจารย์และอาจารย์พี่ เลี้ยงมีความคิดเห็นว่ นักศึกษาได้รับการพัฒนาที่ผ่าน กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการ สุขภาพชุมชนจนทำให้นักศึกษามีสมรรถนะการจัดการสุขภาพ ชุมชนที่อยู่ในระดับมาก หากแต่ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นต่อ สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษาที่ประเมิน โดยอาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยงแตกต่างกันนั้น อาจเกิดจาก แนวคิดทฤษฎี มุมมอง และมาตรฐานการประเมินที่อาจารย์ใน สถานบันการศึกษาใช้ในการประเมินผลนักศึกษามีความเข้มงวด กว่าอาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึก ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตต่ออัตลักษณ์ ของนักศึกษาพยาบาลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญา

ตรี พบว่าอาจารย์และผู้ใช้บัณฑิตมีมุมมองต่ออัตลักษณ์บัณฑิต
ไม่มีความแตกต่างกันในระดับมาก⁶

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำงานวิจัย

1. ตามที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี
ได้มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักศึกษาเพื่อพัฒนา
สมรรถนะด้านการจัดการสุขภาพอยู่แล้วนั้น แต่ยังคงพบว่า
สมรรถนะด้านความรู้เป็นสมรรถนะด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อย
ที่สุด อาจต้องดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน
ที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสุขภาพ
ชุมชนเพิ่มมากขึ้น

2. สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษา
ก่อนสำเร็จการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตาม
ภายหลังการสำเร็จการศึกษาพยาบาลควรได้รับการพัฒนาเพิ่ม
เติมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการคงอยู่ของสมรรถนะและเกิด
ประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้รับบริการ โดยเฉพาะพยาบาลที่ปฏิบัติ
งานในหน่วยบริการปฐมภูมิ ซึ่งองค์กรวิชาชีพการพยาบาล
ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดการพัฒนาสมรรถนะการจัดการ
สุขภาพชุมชนของพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ทุกระดับจากระดับ
พื้นฐานสู่ระดับเชี่ยวชาญ โดยมีหลักสูตรหรือแนวทางพัฒนา
สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนที่ชัดเจน และสามารถนำไป
ใช้ได้จริงในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยความคาดหวังของผู้ใช้บริการ
ต่อสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของพยาบาลเพื่อนำผล
การวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานและการจัดการเรียน
การสอนที่ส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนที่
สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ
การจัดการสุขภาพชุมชน และการจัดทำนวัตกรรมทางการศึกษา
ที่ส่งเสริมสมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชนของนักศึกษา
พยาบาล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่
ส่งเสริมการจัดการสุขภาพชุมชน

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามบัณฑิตในเรื่อง
สมรรถนะการจัดการสุขภาพชุมชน ภายหลังจากสำเร็จการ
ศึกษา และไปปฏิบัติงานในสภาพการณ์การจริงในสถานบริการ
ด้านสุขภาพเป็นเวลา 1 ปี

References

1. Kunsiripunyo J. The Development of Criterion on
Evaluation Register Nurses Competencies.
Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2015;
16(2): 123-130. (in Thai).
2. Nursing Division, Office of Permanent Secretary.
Ministry of Public Health. Health Promotion
Model by Community Health Management
Nursing. Bangkok: Thepphen Vanish Printing;
2014. (in Thai).
3. Praoromarajchanok Institue. Strategic Plan of
Praoromarajchanok Institue 2018-2021.
Nonthaburi; 2018. (in Thai).
4. Pitakawakat P. A Study of Characteristics of
Nursing of the Royal Thai Navy College.
[MasterThesis]. Bangkok: Srinakharinwirot
University; 2013. (in Thai).
5. Tannukun, S. The Perception of Nurses in the
Overall Performance of Nursing Students
Private University in Pathumthani Province.
Graduate Studies Journal, Suan Sunandha
Rajabhat University. 2015; 2(2): 439-445.
(in Thai).
6. Phosri N, Kusum V. Identify of Nursing Students
Suan Sunandha Rajabhat University. Research
and Development Journal, Suan Sunandha
Ratabhat University. 2017; 9(1):135-145.
(in Thai).
7. Choojai, R, Patcheep K, Kitnopkiat K. Opinion
towards the Quality of Nursing Graduates of
Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi
perceived by their Superiors, Academic Year
2016. Ratchaburi: Boromarajonani College of
Nursing, Ratchaburi; 2018. (in Thai).
8. Khlangthamniam K. Community Health Care
Process: The Role of Community Nursing.
Journal of Phrapokklao Nursing College.
2014; 27(2):140-148. (in Thai).